

Párizs karjaiban

SZABÓ G. LÁSZLÓ

Szereplőválogatás egy filmstúdióban. Rendező? Casting director? Kéri a következőt. *Emilie Muller*. Nem az a kihívó szépség. Kedves, kellemes jelenség. Lágy a hangja, finomak a gesztusai. Filmben sosem játszott még, színházban igen. Egyszer, egy kisebb szerepet. A barátnője kérte meg, hogy kísérje el, de hiába várja. Itt van hát helyette ő. Megpróbálja.

Ha nem kellemetlen, megmutatná, mi van a táskájában? – kérdezi a férfi. A táskámban? Zavartan néz hátra a lány, aztán a fogashoz lép. A kabátja mellett lóg a táska. Öntsek ki belőle mindent? *Nem kell, elég, ha sorra szedi a dolgokat, és elmondja, mi jut az eszébe róluk.*

Emilie Muller azt veszi elő, ami épp a kezébe akad. Pénztárca, púderdoboz, újság, alma, repülőjegy, napló, toll, levelezőlap, gyógyszer, szájharmonika, könyv, fotó... közben szót ejt a gyerekkoráról, a szüleiről, a barátairól, álmai erdei házáról. Megnyílik. A lelkéből is mutat valamit. *Köszönöm, majd értesítjük, hallja, s már veszi is a kabátját. A táska, itt hagyta a táskáját!*, szalad utána a rendező. *Nem hagyott itt semmit*, szól az asz-szisztens. *A táska ott lógott a fogason*. Emilie Muller csak úgy tett, mintha az övé lett volna. Eljátszotta.

Húszperces fekete-fehér remekmű Yvon Marciano alkotása. A Párizsban élő Varga Veronika egyik legfontosabb, de inkább máig meghatározó filmje, amely ugyan évekkal ezelőtt készült, mind a mai napig újabb és újabb elismeréseket gyűjt szerte a világban.

Varga Veronika magyar színésznő, de a franciák már régóta a sajátjuknak tekintik. Itthoni sikertelen felvételi után Brüsszelbe ment, ahol elsőre felvették a színművészetire. Ottani tanárai biztatására költözött Párizsba, hogy tehetségét még inkább kibontakoztathassa. Ott lett diplomás színésznő, és nívós francia filmek szereplője.

„Emilie Muller életem metronómja – mondja Yvon Marciano kivételes al-

kotásáról, amellyel valósággal berobant a francia mozikba. – Azért nevezem metronómnak, mert nincs olyan hét, hogy ne kapnék róla visszajelzést a világ különböző pontjairól. Vagy egy levelet, vagy egy üzenetet. Ez volt az első komoly munkám, s 1993 óta folyamatosan itt villog az életemben. A forgatás előtt egy hónapig készültünk rá a rendezővel. Mint egy színházi előadásra. Folyamatosan próbáltunk. Betonerősen megkreált alapra illesztettünk rá egy finom kis improvizációt, ettől van az egésznek olyan könnyed jellege. A bemutató évében mindenki erről a filmről beszélt Párizsban. Sokan várták, hogy mi lesz a következő nagy közös munkánk, de az elmaradt. 2011-ben meghalt a rendező. Engem feltett egy polcra, és ez a pozícióm azóta sem változott. Mondják, hogy én sem változtam sokat. Olaszországban, a karantén alatt egy faluban többen megnézték most a filmet. Üzentek, hogy Emilie-ért képesek lennének felrúgni az életüket. Egy fiatal francia színész, aki húszéves kora ellenére már elég sokat forgatott, azt írta, szerelmes Emilie Mullerbe, és csinált róla egy filmet. Arról szól a történet, hogy milyen az, ha valaki beleszeret egy lányba, aki csak a mozivászonon él.”

Emilie Muller kap egy váratlan kérdést a stúdióban. *Honnan jött?* – érdeklődik a rendező. A lány erre azt feleli: Magyarországról.

„Mindent pontosan átgondoltunk, kiszámítottunk. A táskából előkerülő tárgyak sorrendjét én terveztem meg. De megegyeztünk abban is, hogy lesz egy számomra váratlan kérdés, amelyről a próbák során egyetlen szót sem ejtünk. És hogy majd reagálnom kell rá. Ettől félttem a legjobban. Forog a kamera, és kapok majd egy alighanem zavarba ejtő kérdést. Anyagi okok miatt leállni nem lehetett. Csak egyszer vehettük fel a jelenetet. Egész nap ezen a hirtelen érkező kérdésen cikáztak a gondolataim. Izgultam, hogyan oldom meg a helyzetet. Felelhettem volna bármit. Akár azt is, hogy Törökországból jöttem. Csakhogy nem tudok megszólalni törökül. Ezért inkább az igazat mondtam. Közben azt reméltem, nem lesz újabb kérdés. Természetesen lett. Így került be a filmbe pár sor *József Attila Kései siratójából*. Ott meg azon izgultam, hogy nem tudok leállni, és kiköpkökenek abból, amit addig csináltam. Ezért került be egy nevetés.”

Mára komoly referenciát kapott Emilie Mullertől. Egyetemeken, televíziós berkekben, filmes kurzusokon tananyag lett a mű. Nem sokkal utána

TALABÉR TAMÁS FELVÉTELE

már a *Párizs királyaiban* játszott *Philippe Noiret* oldalán. Azóta számos alkotás jelentős szerepével bízták meg. Az idei nyáron *Eric Barbier* friss rendezésében, *Gaël Faye Kis ország* című bestsellerének filmváltozatában láthatta a francia közönség.

„Gaël népszerű zenész és rapper, költő, gyönyörű verseket ír. Kelet-Afrikában, Burundiban született, ott, ahol a hetvenes-nyolcvanas-kilencvenes években a tuszi kisebbségek százezrei estek áldozatul a hutu szélsőségesek népiirtásának. A filmben ugyan nem látjuk a vérengzéseket, de a főszereplő, akinek az édesapja belga, az édesanyja ruandai, már kiskorától fogva szemtanúja a gyűlöletnek és az agresszióknak. Óriási siker volt a regény Franciaországban, egymillió-kétszáz ezer darabot adtak el belőle. Én a szomszédban lakó tanárnőt játszom a filmben, aki a béke szigetét teremti meg a kisfiúnak, amikor az édesanyja Ruandába megy. Szívfájdító történet. Mire visszajön a mama, az egész családját lemészárolják, és csak nagy sokára talál rá a fia, amikor az asszony már koldusként énekel az utcán. Burundi meglehetősen instabil ország, oda nem mehettünk, Ruandában forgattuk a filmet. Ruandának viszont olyan seb van a lelkén, ami talán sosem fog begyógyulni. Azok, akik a vérengzések idején még gyerekek voltak, ma már negyven fölött járnak. Szinte minden családnak megvan a maga fájó története. Az összes borzogatás, összejövétel azzal végződik, hogy szétnyílnak a hegek. Nagyon tisztelettudóak, de távolságtartóak is az ottaniak. Kérdeztem a stábtagekat, hiszen köztük is voltak hutuk és tuszik, hogy miképpen élnek együtt a szörnyű múltjukkal. El lehet ezt felejteni? Nem, soha, mondták.

A munkámnak köszönhetően rengeteget utazom. Mindenütt elsősorban az érdekel, hogyan élnek az emberek. Az utolsó este egy borbárbán búcsúztunk egymástól, ahol egy drámaíró ült mellettem. Tizenegyen voltak testvérek, mesélte. Ketten maradtak. A szüleit és kilenc testvérét a szeme láttára mézárólták le. Baltával. Az is megtörtént, hogy templomba hajtották be az embereket, rájuk zárták az ajtót, és ott végeztek velük. Még hallgatni is nehéz ezt, nem még elmesélni.”

Hosszú az út, amelyet Varga Veronika eddig megtett. Mégsem mondja

azt, hogy belefáradt. Épp ellenkezőleg. Ha úgy adódna, bevállalná újra.

„El tudnám kezdeni még egyszer. A franciák nagyon befogadóak voltak velem. Fáradtságot egyáltalán nem érzek. Erős vagyok, mint az édesapám. A fáradtság olyan állapot, amelyet nem tudok elviselni. Akkor pihenek, ha dolgozom. Felnőttek a lányaim, és ez akkora teret, szabadságot ad, hogy tele vagyok energiával. *Anna*, a második lányom születése után volt egy nehezebb időszakom. Akkoriban nem nagyon volt munkám. 2008 után beütött a krach a kultúrában. Pici szerepekért is folyt a harc, nekem meg nem volt aktualitásom, otthon voltam a két gyerekkel. Három éve, hogy ismét dolgozom, és ez most teljesen más. Megtaláltam azt, ami annyira hiányzott. De az anyaságot is imádtam. Az is hatalmas élmény volt. Csak legyen mindig munkám! Szárnyaim nőnek, ha játszhatok. Bár most elkezdtem írni. Szerződésemm van egy sorozat fejlesztésére, két barátommal csiszoljuk a forgatókönyvet. Nekem ez egészen új élmény. A sztárság egyáltalán nem érdekel. Volt egy naplóm, amelyet akkor írtam, amikor kikerültem Párizsba. Nemrég beleolvastam. Elsőéves voltam az egyetemen, amikor egy osztálytársammal arról beszélgettünk, ki akar sztár lenni. Nekem az lenne jó, ha mindig kapnék szerepeket, mondtam. Naiv voltam. Nem tudtam, hogy a két dolog összefügg. Már a Párizs királyát forgattuk, amikor kinyitottam a *Première* című francia lapot. Hatoldalas riport számolt be a filmről, és ott volt egy hatalmas kép rólam. Ahelyett, hogy örültem volna, megrémültem, hogy Úristen, ilyen gyorsan mennek a dolgok? Félttem, nehogy kicsússzon a talaj a lábam alól. Ma is az a legnagyobb örömöm, ha feladatomban van, ha formálhatok egy szerepet. Kérek szereket. Elsősorban színházi ember vagyok. Két évig játszottam *Phaedrát*. Még Marokkó nagyvárosaiba is elvittük az előadást.”

Az elmúlt egy év alatt kétszer dolgozott Budapesten. Előbb *Olivier Dahan* francia holokauszt filmjében, amely *Simone Weil*, a jeles francia író nő életét dolgozza fel. Az auschwitzi jelenetek készültek itthon. A forgatás során úgy belecsúszott a történet realizálásába, hogy három hétig depressziós volt.

„Egy lengyel arisztokratát formálok meg, aki két tizenhat éves lánynak ka-

nadai gyűjtésből érkezett ruhákat ajándékozik. Simone Weil is hangsúlyozza, hogy ez mekkora ajándék volt nekik, valóságos életbuborék. Az általam játszott hölgy vagonban érkezik a táborba egy kicsi babával, akit kitépnek a kezéből. Hajnali négykor vettük fel a jelenetet, iszonyú késésben voltunk, és a kamera előtti dulakodás közben eltört egy ujjam. Az utolsó napon, a táborbeli létszámmellenőrzéskor nyolc fokban, hosszasan álltunk a szakadó esőben. Aki ezt végigcsinálja, nem érti, hogyan lehetett ezt túlélni. Csontsoványan, éhesen, a végsőig kiszigerelve, megalázva. Tudtam ezekről a dolgokról, sokat hallottam és olvastam róluk, de megélni egészen más. Nehezebb volt, mint gondoltam volna.

Az Átjáróház magyar film. Halottasházban játszódó, könnyed, romantikus történet. Már kiléptek az életből az emberek, de nem tudnak átjutni a másvilágra, mert van egy elvarratlan szál az életükben. Megkérik az éjjeliőrt, hogy segítsen nekik az intézésben. Halott *Juli*, akit én játszom, nem kér semmit az őről, ezért nem jön el számára a megváltás. Eszméletlenül vicces szerep. Nagyon bírtam.”

Két országban, két városban él hosszú évek óta. Már elfogadta, beletörődött. Kérdezem tőle, mikor érezte először, hogy Párizs magához ölelte.

„Amikor eldőlt, hogy Párizs lesz a másik otthonom, és már nem kívántam emiatt. Soha nem akartam elhagyni Budapestet. Itt akartam élni, színésznő lenni. Elsőre nem vettem fel, másodszor nem is próbálkoztam. Kimentem munkát vállalni Brüsszelbe. Párizsból haza akartam jönni, hogy megmutatom az ottani diplomámat, és itthon kezdem el a pályát. Máshogy alakultak a dolgok. Elkezdtem dolgozni, és egyre több minden kötött Párizs-hoz. Hat-hét évig tartott a nehéz periódus, amikor már színházi produkciókban is dolgoztam. Nem tudtam, merre fordul a sorsom. Aztán megszületett az első lányom, *Ilona*, és rájöttem, ez nem olyan, hogy se itt, se ott, hanem itt is, ott is. Kétlaki lettem. Egy budapesti lány, aki Párizsban él. Így teljes az életem. Mindig örülök, ha Párizsból hazafelé tartok. Ugyanúgy, mint amikor Budapestről utazom vissza. Felszál velem a gép, de már azon töprengök, mikor jövök legközelebb.”